

a XVII. század első feléből való. Magassága 20², kupaátmérője 9⁶, talp-átmérete 10⁶ cm.

2. *Pohár*. Domborított, vésett, poncolt és niellós aranyozott-ezüst mű. Magas, kissé kihajló szájperemű és talpú, alsó harmadánál — a fenék magasságában — két síma pálcátág közt recszerűen kidolgozott lemez asztragallal. Síma szájpereeme alatt három domborított, vésett és poncolt rózsában végződő díszítés van, köztük ugyanilyennel van összekötve. Az alsó elválasztás felett egyszerű vonaldíszítés van. Talpából egyszerű, erdőt ábrázoló fák s növények közt ágaskodó medve, vágatató őzsuta és vadászeb van kidomborítva. A felső díszítés alatt — azzal motivumban össze nem függve — ezüst nielló-vonaldíszítés látható, mely korábbi a domborított díszítésnél, s be volt észre nem vehetőleg aranyozva, s csak az aranyozás lekopásával jutott újra napfényre. A fényképen sajnos nem látható e nielló-dísz.

A pohár, mely valamelyik Mikesé lehetett, s egyáltalán nem készült egyházi célra, aranyozásának lekopásán kívül teljesen ép. A talpperemébe alul bevéssett *T:9 FFI* jegyet nem tudom értelmezni. — A pohár magassága 17⁷, felső átmérője 8⁷, alsó átmérete 8 cm. Mesterjegye nincs.

K. SEBESTYÉN JÓZSEF

Liszt Ferenc Nagyenyeden. LAKATOS ISTVÁN *Hitel VIII* (1943), 736–50 ismertette Liszt Ferenc 1846-i erdélyi útját. Liszt 1846. november 1-én kezdte el diadalútját Temesvárt, innen ellátogatott Lugosra és Aradra, november 20-án már Nagyszebenben hangversenyzett és innen november 23-án utazott el, hogy Kolozsvárt hangversenyezzék. Kolozsvárról december 8-án távozott el, ezúttal ismét Szebenben utazott keresztül Bukarestbe, majd Iaşiba. Lisztet e szerint az erdélyi magyarság csupán Kolozsvárt ünnepelte, de hogy mekkora lelkesedéssel, azt mutatja, hogy a nagy művész négy hangversenyt adott Erdély fővárosában és mintegy két hétig időzött a kolozsvári magyarság körében.

Liszt azonban nemesak Kolozsvárt ismerlette meg az erdélyi magyar értelmiség művészszeretetét és rajongó hódolatát, hanem Nagyenyeden is. A művész november 23-án indult el Szebenből és valószínűleg már aznap este kellett megérkeznie Enyedre, minthogy másnap délután 5 óra tájban már Kolozsvárra érkezett. Liszt enyedi ünnepeltetéséről a következőket olvashatjuk a *Múlt és Jelen* 1846. 98. számában: „Teljesedett végre a népdal: *Jere Rózsám! Enyedre, Ott a világ közepe!* Folyó év november hava 24-kén ugyan is Liszt a híresztelt zongorakirály itt volt, de nem csak könnyű szerrel, hanem ns. Alsofejér notabilitásainak hódolataival s tömjénezéseivel környezve. Két követ — a tisztelt olvasók megengednek, ha azok criteriumát elmellőzöm, mivel nem tudtam felfogni, valjon ns. megyénk N. Enyed városának, egyesületnek, testületnek voltak követjei, de elég hozzá a zongora nagy királyát meghívták, nem csak világ közepiségéről, mint szintén szelleméről és varczagás utczájáról, de, sok egyébről is Lires Nagyenyedre, mit a művész feanirt napon beteljesite; az előtti estvén számos lovasok Enyed határa szélére elibe lovagoltak és onnan kísérték-bé fényesen kivilágított városi vendéglőbe a vidék — de mit irok? — az ország legkitünbbjei megjelenvén barátságosan idvezelték.“ — Liszt e szerint november 23-án este az enyedi küldöttség kérésére állott meg Enyeden, és itt is kellett meghálnia a vármegyeházán. A városi vendéglőből ugyanis a megyeházára mentek át, „hol tiszteletére legfényesebb vacsora várakozott; a ref. collegium ns. ifjúsága csakhamar kétszáz gyujtott fáklyákkal és szünni nem akaró éljen! kiabálások közt az evőterem ablakai alatt megjelenvén kardallal s zenével tisztelkedett a ritka

zongoratósnak. S ugyanez alkalommal profes. Szász Károly jeles fia a nagyenyedi ifjúság nevében egy önmaga alkotta odát szavalt el, mely állíthatjuk a virágos nagy innepély legizletesebb gyümölcse vala, mit a nagy zongorász rögtön eljátszott Rákoczi dallal köszönt meg s békibizonyította, hogy nem csak a zongorát, de a magyar gyengéjét is tudja tappintani!"

Az egykorú tudósításból kitűnik, hogy a Bethlen-kollégium hazafias szellemű ifjúságára milyen nagy hatása lehetett Liszt Enyedre érkezésének, és hogy a nagy művész is hihetőleg megérezte az ifjúság feléje áradó lelkesedését. Liszt másnap reggel indulhatott tovább, a tudósítás ezért írja azt, hogy 24-én volt Enyeden. Enyedi tartózkodásáról más feljegyzésünk nincsen, de hogy ennek a rövid megszállásnak további folytatása is volt, erre utal az, hogy Kolozsvárról Szeben felé visszautazva Liszt ismét megállott Enyeden és ezúttal egy hangversenyt is adott. A november 23-i enyedi vacsorán tehát Lisztet bizonyára ismét meghívták Enyedre és egy hangverseny adására is fölkérték. Liszt, ki másodízben Szebenben csak átutazott, Brassót pedig elkerülte, Enyeden az ottani meleg fogadtatásra emlékezve, érdemesnek tartotta hangversenyt adni, és e célból december 8-án ismét felkereste Enyedet.

Enyedi hangversenyéről csak ennyit olvashatunk a Múlt és Jelen 1846. 102. számában: „Liszt a zongorakirály f. decemb. 8-n estve Nagyenyeden a város vendéglője nagyobb termében fényes hangversenyt adott. Az öt p. frt. belépti díjból gyűlt több mint 500 p. frt., az egész jövedelmet nagylelkűleg a n. enyedi kisedodovának ajándékozta. Báró K. I.¹ azon estve a művész tiszteletére nagy és pompás vacsorát adott.“ Ehhez az Erdélyi Híradó 1846. 208. számának tudósítója még a következőket tartotta szükségesnek megjegyezni: „Liszt hangversenye a város vendéglője terében volt, de nem a nagyobbban, sem a kisebbikben, mert e vendéglőnek mindössze is csak egy tereme van.“ A továbbiakban a belépti jegyek árát ismerteti, majd így folytatja: „Volt hát a hallgatók száma 298, a jövedelem 496 ezüst forint. Ebből a nemes szívű konfi s nagy zongora-hős adott a kisedodóvoda, gyámolítására 100 ezüst frtot. Azonban kérjük megjegyeztetni, hogy ezt éppen nem azért írjuk mintha igen kedvesen vett adományát keveselnők...; hanem írók azért, hogy a t. olvasó közönség úgy értesüljön a dolgokról, a mint valósággal történt.“

Igy versenyzett egymással a két kolozsvári újság, hogy olvasóikat pontosan tudósítsák. Liszt enyedi műsoráról azonban egy szót sem írnak és erről máshol sem találunk följegyzést. A rövid tudósításokból annyi azonban mindenesetre kitűnik, hogy Lisztet Enyeden is épp oly melegen ünnepelték, mint Kolozsvárt és hangversenyére valószínűleg az egész környék értelmisége készült. Liszt életében ugyan jelentéktelen esemény a nagyenyedi hangverseny, de a kis város életében mély nyomokat hagyhatott és az ifjúságot fokozottabb művészi tevékenységre serkentette.

VITA ZSIGMOND

Az *áj* ~ *ágy* váltakozás erdélyi helyneveinkben. Már ÁRVAY JÓZSEF MNnyv. IV (1942), 12–3 rámutatott arra, hogy a kalotaszegi helynévanyagban az *áj* 'völgy' köznévek az összetett helynevekben *ágy* alakváltozata is van. A tőle felsorakoztatott példákban úgy látszik, hogy az elsődleges alak mindig az *áj* volt s így az *ágy*-os változat másodlagos fejleménynek tekinthető. — Ilyenféle váltakozásra azonban nemcsak Kalotaszegről ismerünk példákat. Magamnak már régebben ráterelődött erre a figyelmem [vö. MNy.

¹ Báró Kemény István (1811–81) 1848-ban Alsó-Fehér megye főispánja.